

tekst:
**Kars Veling
& Kris Peeters**

Het vlinderjaar 1995 in Nederland en Vlaanderen

**Bij iedere lezing die we geven,
wordt je al vooraf aangespro-
ken door enthousiaste mensen
die het hebben over het fantasti-
sche vlinderjaar 1995. "Wat wa-
ren er veel vlinders hè?"
Klopt dit nou wel? Was het wel
een goed vlinderjaar?**

**In onderstaand artikel staat
een globaal overzicht van vlin-
derwaarnemingen in Vlaanderen
en Nederland uit 1995. Nog niet
alle gegevens zijn verwerkt,
maar het geeft wel een aardig
beeld van de waarnemingen in
het afgelopen jaar.**

**De Kleine vos heeft
zich in 1995 goed
voortgeplant. In
augustus was hij bijna
overal veel te zien.**

Het 'goede' vlinderjaar

Dat iedereen vlinders heeft gezien komt voornamelijk door enkele soorten. 1995 was een bijzonder goed jaar voor de algemene soorten Dagpauwoog en Kleine vos. Eind juli, begin augustus wemelde het plaatselijk van de Dagpauwogen. Waarnemingen van 63.000 stuks (!!) op een Luzerne-akker in Zeeland, duizenden aangespoelde vlinders op het strand en 'in Dagpauwogen vastlopende ruitewissers' op de Afsluitdijk. Een groot deel van deze vlinders is Nederland binnenge trokken, vanuit het oosten en noordoosten. Op diverse plaatsen in Nederland is gerichte trek van de Dagpauwoog gezien. De Kleine vos kwam met name half augustus in groten getale voor. Deze vlinders zijn wel in Nederland uit de pop gekomen. In tuinen was de soort zeer regelmatig aanwezig.

Uiteraard was ook de Rouwmantel een topper. Meer dan 1200 Rouwmantels zijn in 1995 waargenomen en dat gaf de nodige publiciteit. Ook in Vlaanderen is de Rouwmantel waargenomen, maar in veel lagere aantallen dan in Nederland. Dit klopt met het beeld dat ook het zuiden van Nederland veel minder bedeed was. Goed nieuws: ook in 1996 is de soort al weer gezien (20-21 maart).

Minder goede berichten

Niet alle soorten deden het goed in 1995. De Argusvlinder is bijvoorbeeld maar zeer weinig gezien en het Veenhooibeestje neemt ook steeds verder af. Ook soorten als de Komma vlinder, de Heivlinder en de Kleine heivlinder zijn een stuk minder gezien dan een jaar of wat geleden.

Het Tweekleurig hooibeestje staat op het punt om uit te sterven. In 1987 is de soort voor het laatst gezien en dat betekent dat hij na dit jaar officieel zal zijn uitgestorven. Als een soort zich namelijk tien jaar lang niet meer voortplant noemen we deze uitgestorven. Op de vroegere vliegplaatsen bij Terlet is in 1995 heel goed gezocht, maar tevergeefs.

Bont dikkopje

In de Provincie Antwerpen is een vliegplaats van het Bont dikkopje ontdekt waar, in twee brandgangen van 400 meter lengte, maar liefst 65 van deze vlinders rondvlogen. Ook in Nederland is het Bont dikkopje vrij ver naar het westen in Brabant waargenomen, in de omgeving van Roosendaal.

Kommavlinder

Terwijl 1995 geen goed jaar was voor deze soort in Nederland, zijn in Vlaanderen twee nieuwe vliegplaatsen van de Kommavlinder ontdekt! In Nederland werd op 6 augustus in 's Gravendeel in de Hoekse Waard een zwervende Kommavlinder gezien. Het is een soort van droge, halfopen heide en graslandbegroeiing. De waardplant voor de rups is Buntgras en Schapegras, planten van droge omstandigheden.

Sleedoorpage

Zowel in Vlaanderen als in Nederland is de meest westelijke vliegplaats van deze soort ontdekt. In Vlaanderen is dit Kluisbergen, in Nederland gaat het om Amstelveen, waar in de zomer een vrouwtje werd gezien en waar in de winter intensief naar eitjes is gezocht.

Ook aan de Veluwerand zit de soort nog steeds in het stedelijk gebied. In Nun-

foto: Frans Hodzelmans

speet zijn van de winter weer eitjes gevonden.

Kleine ijsvogelvlinder

De Kleine ijsvogelvlinder was niet bijzonder talrijk aanwezig en werd gezien op de bekende vliegplaatsen. In Oost-Vlaanderen vloog de soort plaatselijk wel zeer talrijk, maar in de rest van het land was hij ook daar een schaarse soort.

Grote vos

Zowel in Vlaanderen als in Nederland zijn weer flink wat zwervende Grote vossen gezien. Met name de Veluwe was een favoriete stek voor deze soort. Van de zeventien Nederlandse waarnemingen kwamen zeven hier vandaan. De vier waarnemingen in Vlaanderen kwamen allemaal uit het oosten van het land. Ook voor deze soort is het wachten op het moment dat ze zich weer echt vestigen.

Adippevlinder

Van de zomer is eenmaal de Adippevlinder gezien, in Voorstonden, een landgoed op de oostelijke Veluwe. Waarschijnlijk gaat het hier om een zwervende vlinder die honderden kilometers heeft afgelegd.

Keizersmantel

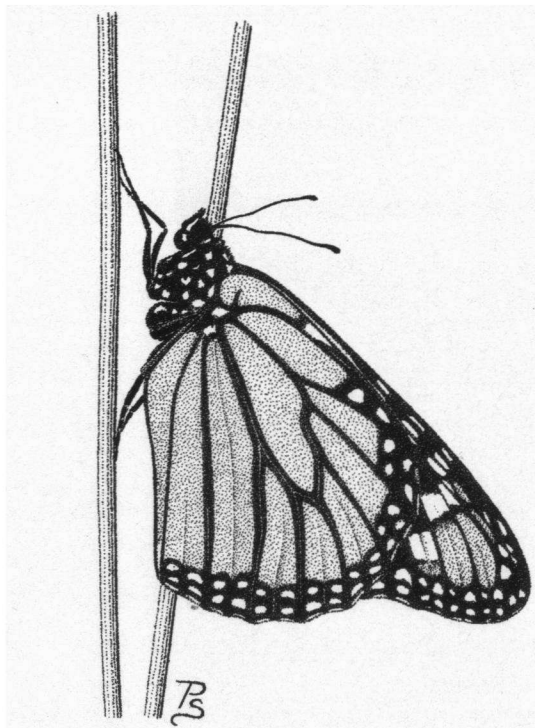
Net als de afgelopen jaren zijn ook in 1995 weer diverse Keizersmantels gezien. Behalve in Limburg toch ook weer in het westen van Nederland. Ook uit Vlaanderen zijn weer zeven Keizersmantels gemeld. Het wachten is op een gedocumenteerde voortplanting van de Keizersmantel ergens in Vlaanderen of Nederland.

In Vlaanderen zijn twee nieuwe vliegplaatsen van de Kommavlinder ontdekt. Deze soort staat zowel in Vlaanderen als Nederland op de Rode lijst.

De Grote vos is in 1995 op verschillende plekken gezien, onder andere veel op de Veluwe.

foto: Ronald Bosma

De prachtige Monarchvlinder is in 1995 zowel in Vlaanderen als in Nederland gezien. Tekening: Paul Schoenmakers

Veldparelmoervlinder

1995 bracht de bevestiging van de aanwezigheid van twee bloeiende populaties van de Veldparelmoervlinder in Vlaanderen. Ondanks gericht zoeken op de oude vliegplaatsen is de soort in Nederland niet gevonden.

Kleine parelmoervlinder

In Nederland is de Kleine parelmoervlinder nog vaste gast in de duinen. In de rest van het land komen regelmatig zwervers voor. In Vlaanderen zijn alleen zwervers gezien. Vier waarnemingen in de duinen van De Panne (Westelijk Vlaanderen), tussen 1 augustus en 6 september, waaronder eenmaal zelfs drie exemplaren, wijzen echter in de richting van een kleine populatie. In het binnenland van Nederland heeft de Kleine parelmoervlinder zich ook tijdelijk gevestigd in Twente. Op oude rogge-akkers, in beheer bij natuurbeschermingsorganisaties, werden in september meer dan dertig vlinders gezien.

Hooibeestje

Het Hooibeestje is plaatselijk weer helemaal terug. Met name in de duinen is de soort weer even talrijk als 'vroeger'. Ook plaatselijk in het binnenland worden weer tientallen exemplaren gezien, maar de plekken waar ze inmiddels zijn verdwenen, worden niet zomaar opgevuld. Het zal waarschijnlijk nog wel enige jaren duren voordat de soort zijn oude verspreiding weer terug heeft.

Monarchvlinder

Het mooiste bewaren we voor het laatste! Ook in Nederland en Vlaanderen zijn namelijk in 1995 Monarchvlinders gezien. In Zuid-Engeland is een duidelijke invasie geweest vanuit Noord-Amerika. Een heel klein staartje daarvan hebben we hier, op het vaste land, mee kunnen pikken.

Vóór die invasie, al in juni en juli, zijn er Monarchvlinders gezien in Ede en Langenboom, maar hier zou het best om gekweekte en vrijgelaten vlinders kunnen gaan. De soort is geliefd als kweekmateriaal en de vlinders zijn bijzonder sterk en kunnen weken in Nederland overleven.

In Engeland was de invasie vooral in september. Na half oktober werd de soort daar nog maar zeer weinig gezien. Blijkbaar zijn ze toen 'doorgevlogen' naar het vaste land, want hier kwamen de waarnemingen uit oktober en november. Ook aan de Franse kust zijn Monarchvlinders gezien.

Zowel in Vlaanderen als in Nederland werd een Monarchvlinder gezien op 14 oktober; bij Raversijde aan de Vlaamse kust en op de Maasvlakte in Nederland. Het zou zelfs kunnen dat het hier om hetzelfde exemplaar gaat. De meest opvallende waarneming is echter gedaan op 16 november, met een maximum temperatuur van 12 graden, wind, bewolking en zelfs erg langdurig regen, vloog een dappere Monarchvlinder vlak boven het water van het Haringvliet! Over sterke vlinders gesproken!

Summary

For naturalists, 1995 was an extremely rewarding butterfly year. A review of the most interesting observations in the Netherlands and Flanders is given. The summer witnessed a remarkable explosion of common species like the Peacock and Small Tortoiseshell, and an invasion of Camberwell Beauties. Other interesting species seen include the Large Tortoiseshell, Silver-washed Fritillary, Small Heath and the Monarch. In 1995 there were very few records of species like the Wall and Large Heath. It seems that the Pearly Heath has now virtually become extinct.